

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 24 september 2013 att ge övriga utskott tillfälle att senast den 14 november 2013 yttra sig över en promemoria som upprättats vid konstitutionsutskottets kansli. I promemorian beskrivs vilka iakttagelser konstitutionsutskottet gjort vid uppföljningen av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen. Konstitutionsutskottets uppföljning hösten 2013 omfattar de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen, dvs. ledde till beslut antingen i ett utskott (protokollsutdrag) eller i kammaren (motiverat yttrande), under tiden den 1 januari–31 december 2012. Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas.

Utbildningsutskottet yttrar sig i det följande om de sju subsidiaritetsprövningar som utskottet gjorde under tiden den 1 december 2009–31 december 2012.

Utskottets överväganden

Bakgrund

Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009. Sedan dess har riksdagen enligt 10 kap. 6 § riksdagsordningen (RO) i uppgift att pröva om ett utkast till lagstiftningsakt strider mot subsidiaritetsprincipen. Prövningen utförs av utskotten i riksdagen. Konstitutionsutskottet ska enligt nämnda paragraf följa tillämpningen av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser.

Konstitutionsutskottet har för uppföljningen av 2012 års subsidiaritetsprövningar beslutat att efterfråga övriga utskotts eventuella kommentarer till de iakttagelser som konstitutionsutskottet gjort i en promemoria som översänts till utskotten (daterad den 24 september 2013). Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas.

Konstitutionsutskottet önskar särskilt följande kommentarer och bedömning:

1. En kommentar om det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2012 jämfört med 2011.
2. En bedömning av i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av i promemorian nämnda förslag från EU samt hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.
3. En kommentar om kommissionens motiveringar.
4. En kommentar om i vilken utsträckning utskotten använder sig av kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner för inhämtande och utlämnande av information och hur kontakterna fungerar. En kommentar önskas även om inhämtande av information från IPEX.

Utskottets subsidiaritetsprövningar

Utskottet genomförde sammanlagt tre subsidiaritetsprövningar under det nu aktuella uppföljningsåret 2012. Vid sina prövningar använde utskottet den s.k. tvåstegsmetoden. Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2012 prövade utskottet sju utkast till lagstiftningsakter:

2011

- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om reglerna för deltagande och spridning i ”Horisont 2020 – ramprogrammet för forskning och innovation (2014–2020)”, KOM(2011) 810.
- Förslag till rådets beslut om inrättande av det särskilda programmet för genomförande av Horisont 2020 – ramprogrammet för forskning och innovation (2014–2020), KOM(2011) 811.

- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 294/2008 om inrättande av Europeiska institutet för innovation och teknik, KOM(2011) 817.
- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om det strategiska innovationsprogrammet för Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT): institutets bidrag till ett mer innovativt Europa, KOM(2011) 822.

2012

- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av "Erasmus för alla" Unionens program för allmän utbildning, yrkesutbildning, ungdom och idrott, KOM(2011) 788.
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Horisont 2020 – ramprogrammet för forskning och innovation (2014–2020), KOM(2011) 809.
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer och förordning [...] om administrativt samarbete genom informationssystemet för den inre marknaden, KOM(2011) 883.

Av protokollsutdragen från utskottets sammanträden framgår att utskottet i samtliga fall ansåg att förslagen inte strider mot subsidiaritetsprincipen. När det gäller de utkast som prövades under 2011 (KOM(2011) 810, 811, 817 och 822) och ett utkast som prövades under 2012 (KOM(2011) 883) anmälde Sverigedemokraterna en avvikande mening och ansåg att förslagen strider mot subsidiaritetsprincipen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan inledningsvis konstatera att utskottet hittills har behandlat ett relativt begränsat antal ärenden.

Utskottet kan vidare konstatera att EU inom politikområdet utbildning endast har befogenhet att stödja, samordna eller komplettera medlemsstaternas åtgärder, enligt fördraget om den Europeiska unionens funktionssätt. Den öppna samordningsmetoden är därför en viktig arbetsmetod inom utbildningsområdet. Det finns också ett ramverk för utbildningssamarbetet – Utbildning 2020 – med ett antal riktmärken, varav två också ingår i EU 2020-strategin och följs upp inom ramen för den europeiska terminen. Därutöver finns olika utbildningsåtgärder som numera är samlade inom ramen för ett enda gemensamt program. Under 2012 subsidiaritetsprövade utskottet förslaget för nästa programperiod 2014–2020 (KOM(2011) 788). Förslaget beslutas hösten 2013.

Inom politikområdet forskning och teknisk utveckling har EU s.k. delad befogenhet, dvs. befogenhet att vidta åtgärder under förutsättning att det inte hindrar medlemsstaterna från att utöva sina befogenheter. För industriområdet gäller att EU endast kan stödja, samordna eller komplettera med-

lemsstaternas åtgärder. Utskottet prövade vid årsskiftet 2011/12 ett lagstiftningspaket inom dessa båda politikområden som avsåg EU:s åttonde ramprogram – dels förslag om att inrätta och genomföra ramprogrammet för forskning och innovation (KOM(2011) 809, 810 och 811), dels förslag om att Europeiska institutet för teknik och innovation (EIT) ska omfattas av ramprogrammet (KOM(2011) 817 och 822). Förslagen beslutas hösten 2013.

Utskottets uppfattning är att både EU:s utbildningsprogram och ramprogrammet är väl etablerade program som utgör viktiga komplement till motsvarande nationella insatser.

Förslagen om att inrätta och genomföra nästa ramprogram presenterades som en helhet i november 2011. Vid denna tidpunkt var det dock inte klart om alla delar skulle subsidiaritetsprövas. I slutet av december 2011 prövades förslaget om programgenomförandet (KOM(2011) 810). Tidsfristen för denna prövning gick ut den 30 januari 2012, vilket var två veckor innan besked gavs om att förslaget att inrätta programmet skulle subsidiaritetsprövas (KOM(2011) 809). Detta förslag prövade utskottet sedan den 31 januari 2012 (tidsfristen gick ut den 15 mars). Utskottet vill mot denna bakgrund understryka att besked om subsidiaritetsprövning bör ges samtidigt för alla delar i ett lagstiftningspaket.

Förslaget om ändring av yrkeskvalifikationsdirektivet (KOM(2011) 883) rör ett politikområde som utskottet vanligtvis inte bereder ärenden inom – den fria rörligheten för personer och tjänster på den inre marknaden. Direktivet ska underlätta för den som vill arbeta inom ett yrke som är reglerat, dvs. när det enligt lag krävs en viss yrkeskvalifikation för att få utöva yrket (examensbevis, legitimation etc.). Förslaget beslutas hösten 2013. Regeringen har tillsatt en utredning om genomförandet i svensk lagstiftning (dir. 2013:59). Direktivets nuvarande bestämmelser har i Sverige införlivats genom de författningar som reglerar respektive yrke. När det gäller subsidiaritetsprövningen vill utskottet uppmärksamma att prövningen avsåg förslag till ändringar i ett redan befintligt direktiv som inte hade prövats i sin helhet tidigare.

Mot bakgrund av utskottets relativt begränsade erfarenhet av subsidiaritetsärenden kan utskottet i övrigt inte dra några mer övergripande slutsatser på det sätt som efterfrågas i punkt 2 i promemorian.

Utskottet vill i sammanhanget peka på vikten av att de nationella parlamentens subsidiaritetsprövningar kan genomföras innan förhandlingarna om rättsakterna inleds.

När det gäller kommissionens motiveringar till varför den anser att förslagen är förenliga med subsidiaritetsprincipen kan utskottet konstatera att motiveringarna generellt är mycket sparsamma och kan utvecklas ytterligare. Riksdagen behöver ett bra underlag för att kunna utföra sin uppgift på bästa sätt. Utskottet har inte behandlat något utkast där kommissionens

motivering saknats. I samtliga fall som utskottet har berett har regeringen lämnat information om sin bedömning av tillämpningen av subsidiaritetsprincipen.

När det gäller information från andra nationella parlament har webbplatsen IPEX (Interparliamentary EU Information Exchange) hittills inte i något fall innehållit några uppgifter från andra parlament av relevans för ärendet. Information om behandlingen av ett dokument har ofta saknats på andra länders nationella sidor, eller så har den inte varit uppdaterad. Utskottets kansli har i något enstaka fall haft kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner för att få information i ett ärende.

Till skillnad från många andra EU-staters parlament prövar riksdagen samtliga utkast till lagstiftningsakter. Av konstitutionsutskottets promemoria framgår att det under 2012 lämnades 20 motiverade yttranden som gällde 21 av 125 prövade lagstiftningsutkast. Mot bakgrund av riksdagens omfattande arbete med subsidiaritetsprövningar och antalet motiverade yttranden delar utskottet konstitutionsutskottets uppfattning från förra året att det vore bra om det som stöd för utskotten kunde ske en mer systematisk uppföljning centralt i Riksdagsförvaltningen av hur riksdagens invändningar mot subsidiaritetsprincipens tillämpning har tillgodosetts i antagen lagstiftning (bet. 2012/13:KU8 s. 52).

Stockholm den 14 november 2013

På utbildningsutskottets vägnar

Betty Malmberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Betty Malmberg (M), Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Jan Ericson (M), Thomas Strand (S), Camilla Waltersson Grönvall (M), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Gunilla Svantorp (S), Roger Haddad (FP), Jabar Amin (MP), Yvonne Andersson (KD), Carina Herrstedt (SD), Rossana Dinamarca (V), Michael Svensson (M) och Stefan Käll (FP).